

NYITOTT KAPUKKAL – MÚZEUMOK MA-HOLNAP

*Válogatás a kelet-magyarországi múzeumok
közművelődési találkozóin elhangzott előadásokból,
Nyíregyháza–Szolnok, 2006–2007*

Szerkesztette: Pató Mária

*A kötet előkészítésében és összeállításában közreműködött:
Kriston Vízi József*

A SZEREP VÁLTOZIK

(A felzárkózás izgalmas dokumentumai)

„Gyermekkoromban a múzeum az a hely volt, ahol csendben kellett lenni, kézen fogva vitrintől vitrinig áhítattal vándorolni, ‘viselkedni’ kellett, kicsit szorongani, mint valami templomban, szentélyben...”

Természetesnek és érthetőnek véljük, hogy az, aki így ‘emlékezik’, indokolni, magyarázni akar, és mindjárt jön a csattanó: „...ezért aztán soha többé nem tettem be a lábam egy múzeumba!”

Nos, az idézett „emlékezés” szerzője Dr. Horváth László (megyei) múzeumigazgató, aki a szakma gondjait és esélyeit latolgató kötetet – *Nyitott kapukkal (Múzeumok ma – holnap)* – bevezető soraiban őszinte szembenézésre sarkall. Az igazgató úr személyes „visszanézését” azért is érdemes – tovább – idéznünk, mert a gyerekkori szorongó emlékek mégsem riasztották el a múzeumoktól, ahol majd egy másik, múzeumi, „belső” közérzetet is megtapasztal:

„Szerettük is a kultúra szentélyének hinni ezt a teret, hol tudós kutatók, holt nyelvekben elmerülve, homlokukat okosan ráncolva ültek személyes elefántcsonttoronyukban, s a látogatók mint szükséges kellemetlenség, amolyan háttérzajként jelentek csak meg a képben, nem átallva a kutatóhelyek porát és hangulatát létükkel felkavarni”.

Ezek a nagyon őszinte sorok meggyőzően bizonyítják az olvasó számára, hogy a múzeumok világában, a múzeumok környékén: tehát a mi világunkban valami változóban van. Ebben a kulturális változásban az olvasó, az úgynevezett átlagember nagyon is érdekelt, hiszen a változás érte, az ő érdekében zajlik – de a szakembereken múlik!

Hát ezért válnak érthetővé Dr. Horváth László múzeumigazgató őszinte szavai után a szenvedélyesek: „A múzeumok nem az ott dolgozó emberek kényelméért vannak, hanem a kulturális örökségünk védelméért és a nagyközönségért. Az elefántcsonttoronyokat felváltják a szolgáltató múzeumok, mert akkor töltik be azt a hivatást, ami elé a XXI. század állította őket”. A magyarországi múzeumok is a közös európai kulturális örökséghez való viszony megújuló formáihoz-kezdeményezéseihez kapnak ösztönző támogatást, segítséget. A felzárkózás folyik, és e folyamat nagyon érdekes, nagyon hasznos, izgalmas dokumentuma ez a kötet, amelynek a létrejötte is példaértékű. A TIMPNET Műhely (tiszántúli múzeumok programszervező hálózata) az észak-alföldi és észak-magyarországi régiók területén működő múzeumi szervezetek összefogása:

tájékoztató pont

elsőként a vonzáskörzetében működő pedagógusokat, idegenforgalmi szakembereket és kulturális szervezőket szólította meg.

A TIMPNET minden „megszólalása” lényegbevágó, hiszen az újjászerveződő Európában a régiók fogják gazdasági, szervezeti stb., keretekbe a múzeumi szervezeteket (is) – a kötet pedig együttgondolkodásra hív *mindenkit!* a hagyományok, a múzeumok jelenéről, jövőjéről egy olyan történelmi pillanatban, amikor a múzeumok szerepe változóban van.

...régióban
gondolkodás
és egyetemes érvényű
megközelítés ...

Kriston Vízi József tanulmányának már a címe is beszédes: Múzeumi társkerső. A TIMPNET konkrét kezdeményezéseit mutatja be, igen érdekesek például a Magyar Turizmus Zrt. vezetőinek „megnyilatkozásai”, hiszen a „múzeumi szakma” tudatosan keresi a kapcsolatteremtés lehetőségeit. (Dr. Szabó Sarolta Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei múzeumi igazgatóhelyettes szerint látványos kiállításokra van szükség, „tehát annak a látványiparnak a részévé kell válniuk, amelynek fő fogyasztói a turisták. Ugyanakkor nem

szabad elfeledni, hogy a múzeum, az mindig múzeum marad.”)

Veres Gábor tanulmánya is azt tudatosítja, hogy „a múzeumi szervezetek átalakulásának korát éljük”. A Heves megyei útkeresések tapasztalatai általános érvényűeknek tekinthetők. A szívszorító kételemek és a kérdőjelek sem „helyi érdekűek”. (A kistérségi gondok „palettája” a FORDULÓPONT-nak ebben a számában is tanulmányozható – *Dr. Örsi Julianna* nem csupán problémákat, gondokat vesz számba, hanem megoldások mellett érvel. Akárcsak B. Pinczés Orsolya írása a Déri Múzeum kísérletéről.)

„Ha fellapozzuk a Néprajzi lexikont, nem találjuk benne a tájház szót, helyette olvashatunk néprajzi szobáról – írta Csilléry Klára – és szerepelnek benne a népi műemlék, népi műemlékvédelem, és hasonló kifejezések. Bár régóta használjuk a tájház kifejezést, a fogalom mégis viszonylag új, nem is túlságosan széles körben elterjedt Közép-Európában...”

T. dr. Berezcki Ibolya mintha a Néprajzi lexikon mulasztását pótolná: a kötetben szereplő tanulmánya elméleti eligazítás, felmérés, visszatekintés és ösztönző példákat kínáló, izgalmas esszé, amely olvasmányosan, ugyanakkor elmélyülten és teljes körűen teszi élményünké a tárgyát.

Dr. Bartha Júlia a Nagykunság tájházait ismerteti, *Pató Mária* pedig a szolnoki Tabáni Tájház bemutatása során konkrét elemzés tárgyává teszi a tájház–múzeumpedagógia kapcsolatát.

tájékoztató pont

Ez a kapcsolatkereső kitekintés, a távlatteremtés az egész kötet írásainak legvonzóbb tulajdonsága. *D. Rácz Magdolna* arról számol be, hogy miként lehet irodalomórát tartani a múzeumban, és múzeumi órát az iskolában, *K. Peák Ildikó* a képtár helyét és szerepét keresi a múzeumpedagógiában, és ennek a gondolatnak a jegyében mutatják be saját intézményeiket a *Szűcs Zsuzsanna* (Vasvári Pál Múzeum), *Éliás István* (Miskolci Múzeumpedagógia Műhely), *Pusztai Zsolt* (Keramikus Szabadiskola Mezőtúron).

A régióban gondolkodás és az egyetemes érvényű téma-megközelítés pedig végre – még mindig nem mindennapi élmény ez manapság! – nem ismer határokat: a kötet felvidéki tanulmányt is közöl (Agócs Attila tollából). Pató Mária konkrét, hasznos adatokat is közreadó tanulmánya a fazekasságnak, a mesterségnek és a mestereknek a társadalmi elismertségét szorgalmazza a tömegáruk mindent elárasztó dömpingjével szemben, és ezt példamutató nyitottsággal, határokon túli helyszínekre utalóan teszi („Kézművesség határok nélkül!”).

A közönség rétegződése is foglalkoztatja a kötet szerzőit, hiszen a múzeum „nyitott kapukkal” vár óvodást, egyetemi hallgatót, nyugdíjast, kutatót, turistát stb., stb.

Dr. Kurta Mihály tanulmánya mintha az egész kötet elméleti alapvetéseit fogalmazná meg: precíz, világos fogalmakban vázolja fel és indokolja a paradigmaváltás szükségességét, ráirányítja a figyelmet „az általános embernevelés tudományára (antropagógia), amelynek tudományterületei: a pedagógia (gyermeknevelés), andragógia (felnőttnevelés), gerontagógia (időskori nevelés) tudományok.” A múzeum ugyanis az élethosszig tartó tanulás tere is.

*

A Múzeumok ma-holnap című kötet úgy regionális, hogy közben európai, úgy konkrét és „szolgáltató”, hogy közben mintaszerű elméleti alapot adja a tárgyalt témaköröknek, úgy ismerttet, hogy közben a jövő esélyeit keresi.

Megjelenése remélhetően esemény számba megy mind a szakma, mind a tágasabb olvasóközönség körében. Ezért zárnám elismerő soraimat a kötet egyik szerzőjének, Dr. Kurta Mihálynak a helyzet(ünket) értékelő mondataival: „A távlatosabb dimenziókat tekintve azt mondhatjuk, hogy bár a rendszerváltás után a kulturális ágazat hatékonyan termelte a szemetet, mégis a közművelődési alágazat presztízse nagyon lassan emelkedni kezdett.”

Ebben (az emelkedésben!) maradjunk. (Sz. I.)